

УДК 378.016:674:006.76/.77

Володимир Кондель
(Полтава, Україна)

ВИКОРИСТАННЯ ДИЗАЙН-ОСВІТИ ПРИ ВИКЛАДАННІ КУРСУ «ПРОЕКТУВАННЯ ДЕРЕВООБРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ»

Проведено аналіз сучасних досягнень дизайн-освіти при викладанні дисципліни «Проектування деревообробних підприємств». Розглянуто шляхи набуття студентами необхідних дизайнерських знань і навичок при виконанні індивідуально-дослідного завдання з проектування деревообробного цеху.

***Ключові слова:** дизайн-освіта, проектування деревообробних підприємств, індивідуально-дослідне завдання, деревообробний цех.*

Становлення ринкових відносин у суспільстві визначає необхідність якісної підготовки фахівців нової генерації, здатних забезпечити конкурентоспроможність вітчизняної продукції шляхом удосконалення її естетичних якостей. Досвід розвинених країн засвідчує, що дизайн як ключовий елемент сучасної економічної політики забезпечує її усталеність і конкурентні переваги у світовому ринковому просторі й визначає особливі вимоги до системи професійної підготовки дизайнерів, розвитку їхньої проектної культури [6, с. 2].

У сучасній дизайн-освіті багатьох європейських країн акценти перенесено з проектного моделювання, з конструктивного пафосу на аналіз, рефлексію цілей, методів, прийомів, засобів, критеріїв проектної творчості на гносеологічний потенціал проектного мислення. Дизайн у змісті освіти почав зближуватися з мистецтвом в осягненні образів навколишнього світу. До нього звертаються як до засобу проектних уявлень – образів майбутнього. У процесі навчання проектної творчості мова образотворчого мистецтва виступає як можливість критичної рефлексії, пояснення світу і знаходження його внутрішнього механізму, або ж просто як засіб посилення і

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*

стимулювання емоцій, а також інтенсифікації перцептивних здібностей особистості [7, с. 123].

Оцінюючи досягнення сучасної дизайн-освіти, дослідники визначили п'ять основних параметрів дизайну, які є актуальними на початку XXI століття, а саме: здатність дизайну бути проектною діяльністю, що міцно поєднує в собі художнє та утилітарно-технічне начала; особливість дизайну як такого проектування, що освоює художній потенціал об'єкта; здатність дизайну створювати речі, які задовольняють однотипні, найбільш загальні потреби людей; властивість дизайну бути плюралістичною діяльністю у сфері створення утилітарних речей, яка передбачає множинність художньо-проектних поглядів; властивість дизайнерського твору бути наслідком дотепного, винахідливого, неординарного художньо-технічного рішення [1, с. 10].

Дизайн-освіта в Україні, перебуваючи в процесі становлення, закономірно орієнтується на гуманітарне світобачення, розвиток гуманістичного стилю мислення нового покоління дизайнерів. Дизайнерська освіта ґрунтується також на вивченні проектної методології, методів структурної організації форми, на основі призначення, соціально-культурної функції, можливостей технологічного впровадження дизайн-розробки у виробництво. Необхідним є підвищення рівня підготовки дизайнерів, зокрема, з технічних дисциплін, проте можливості дизайну в сфері виробництва вивчені й опрацьовані недостатньо. Через це і виникає неузгодженість спільної роботи дизайнера з технологом та іншими фахівцями, не досягається необхідний остаточний ефект дизайнерського проектування [5, с. 8].

Розвиток дизайн-освіти відбувається під впливом цілої низки факторів. Перш за все, це зовнішні чинники, на які студенти, викладачі та й професійна освіта загалом не мають безпосереднього впливу. Такі чинники, з точки зору освіти, є некерованими, зокрема: суспільні потреби; вимоги ринку праці,

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*

роботодавців; запити дизайну як науки, як мистецтва та як виробництва; загальні вимоги системи професійної освіти, закладені у державних документах, стандартах освіти тощо. Саме тому найважливішим завданням вищої школи є підготовки висококваліфікованих фахівців, здатних розробляти оригінальні за дизайнерським задумом та виконанням витвори, творчо вирішувати композиційні, колористичні і технічні завдання. Інший масив умінь відноситься до професійної дизайнерської майстерності – відтворення образотворчими засобами авторської ідеї, дизайн-пропозиції, набуття навичок проєктанта, конструктора, макетувальника, виконавця експериментальних зразків, який професійно володіє графічними і технічними засобами та допоміжним інструментарієм, який враховує особливості та технічні властивості застосовуваних матеріалів тощо. Низка умінь покликані забезпечити реалізацію та впровадження проєктів і зразків у виробництво. Отже, дизайнер високоякісним творчим продуктом має впливати на формування суспільного смаку й естетичної культури суспільства, надавати методичну та фахову допомогу виробничим підприємствам, проєктно-конструкторським службам, організаціям, співпрацювати з творчими працівниками культури і мистецтва, орієнтуватись у різноманітті творчих та культурно-історичних процесів тощо [5, с. 8-11].

Усі вищезгадані компетентності майбутніх дизайнерів матимуть студенти, які будуть опановувати технічні навчальні дисципліни, зокрема, курс «Проектування деревообробних підприємств». Ця дисципліна викладається студентам факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка за напрямом підготовки бакалавра 6.010104 «Професійна освіта (Деревообробка)». Навчальний процес передбачає вивчення методологічних та організаційних основ проектування виробничих будівель, основ проектування технологічних процесів при виробництві, складу та обсягу проєктних робіт, методики їх проведення, складу основної проєктно-нормативної документації [3, с. 3].

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*

Зараз готується матеріал, необхідний для успішного опанування дисципліни: перелік лекційних та лабораторних занять з питаннями для самоконтролю знань і самостійного опрацювання тем; порядок і критерії оцінювання знань студентів; система нарахування додаткових балів за видами робіт (участь у конкурсах і олімпіадах, у роботі наукових студентських конференцій тощо); відповідні тестові завдання до кожної теми; перелік питань до підсумкового контролю; список інформаційних джерел тощо [4, с. 159]. Набуті вміння і навички після вивчення предмету стануть у нагоді студентам під час подальшої їх роботи в професійній діяльності.

Для набуття навичок проєктанта, конструктора, макетувальника, виконавця експериментальних зразків, який професійно володіє графічними і технічними засобами передбачено виконання студентами індивідуально-дослідного завдання [2, с. 3-16], наприклад, з проєктування деревообробного цеху (рис. 1).

При виконанні завдання слід визначити необхідні розміри цеху (враховуючи кількість обладнання та його розміщення), санітарно-побутових приміщень, які повинні відповідати будівельним нормам. На рис. 1 наведено приклад планування деревообробного цеху.

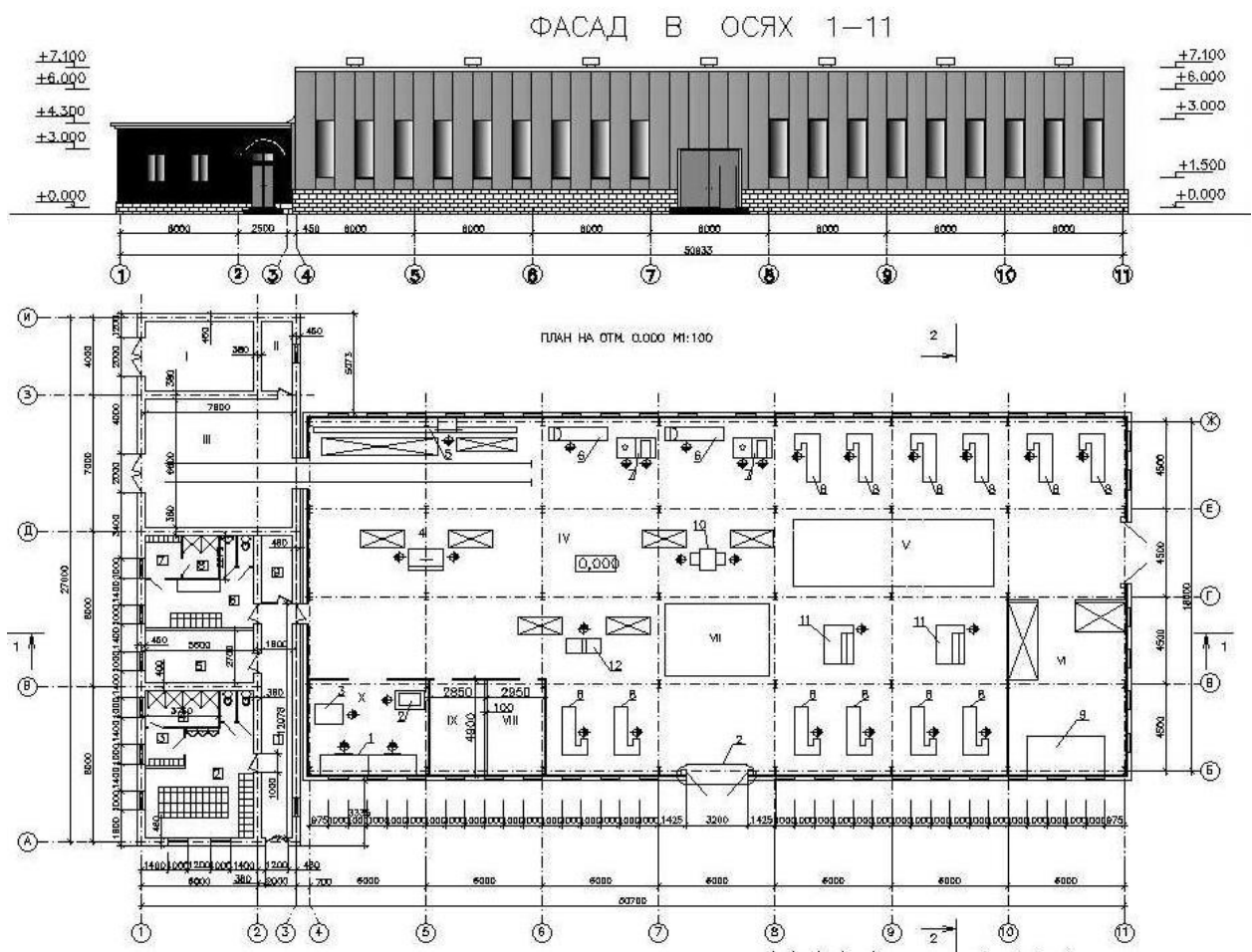
Плануючи розміщення робочих місць в цеху, студенти мають враховувати наступні вимоги: раціональне використання площі цеху; забезпечення максимального комфорту і безпеки роботи виконавця; наукову організацію праці на робочому місці; найкоротший шлях руху предметів праці в процесі обробки виробу.

Початковими даними для розміщення устаткування і робочих місць є: організаційно-технологічна схема процесу, схема руху деталей по робочих місцях, тип процесу.

Перед виконанням планування вибирають типи і розміри робочих місць по операціях процесу. У основі вибору робочих місць приймається

вільне розміщення предметів праці. Тип робочого місця повинен забезпечувати вільні і короткі рухи рук виконавців при виконанні робіт.

Розміщення виробничого устаткування, початкових матеріалів, заготівель, деталей, агрегатів, готової продукції, відходів виробництва і тари у виробничих приміщеннях і на робочих місцях не повинно представляти небезпеки для персоналу.

*Рис.1. План та фасад деревообробного цеху:
I – сушарка ; II – склад інвентарю ; III – склад сухих матеріалів; IV – верстатна ділянка; V – ділянка складання великих виробів; VI – ділянка фарбування; VII – ділянка складання дрібних виробів; VIII – ділянка склеювання; IX – комірка; X – заточувальна.*

Приміщення побутової частини будинку: 1 – коридор (19,3 м²); 2 – гардеробна (Ч) (27,7 м²); 3 – переддушова (Ч) (3,8 м²); 4- душова (Ч) (7,2 м²); 5 – медпункт (15,1 м²); 6 – гардеробна (Ж) (15,1 м²); 7 – переддушова (Ж) (4,1 м²); 8 – душова (Ж) (3,8 м²); 9 – склад інвентарю.

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*

Відстані між устаткуванням, а також між устаткуванням і стінами виробничих будівель, споруд і приміщень повинно відповідати вимогам діючих норм технологічного проектування, будівельних норм і правил.

Загальна площа цеха та робочих місць визначається за укрупненими показниками на одиницю устаткування і одне робоче місце. Розміри будівель вибираються за рекомендаціями до основних будівельних параметрів будівель деревообробних цехів.

Проектуючи цех, студенти мають дотримуватися норм розміщення устаткування і робочих місць, ширини цехових проходів і проїздів, які враховують ергономічні вимоги наукової організації праці на робочому місці, проїзд механізованого транспорту, збиральних машин, забезпечення правил техніки безпеки та пожежної безпеки.

Студенти мають пам'ятати, що у габарити устаткування, від яких визначаються нормовані відстані і ширина проїздів, проходів і робочих зон, включаються крайні положення частин, що рухаються, дверей, що відчиняються, кришок устаткування, постійні огороження, електрошафи, пульти управління і тому подібне, що становлять невід'ємну частину устаткування.

Розташовуючи верстати на індивідуальних фундаментах, відстань від колон, стін і між верстатами слід приймати з урахуванням взаємного положення, конфігурації і глибини фундаментів верстатів, стін і колон будівель, пам'ятаючи, що норми відстаней не враховують розмірів каналів для промислових трубопроводів (води, пари, стиснутого повітря), електропроводок транспортних пристроїв (конвеєрів, місцевих кранів тощо).

Розроблені методичні рекомендації до виконання індивідуально-дослідного завдання з проектування деревообробних підприємств [2, с. 3-16] дозволять студентам, які навчаються за напрямом підготовки бакалавра 6.010104 «Професійна освіта (Деревообробка)», не тільки успішно виконати планування деревообробного цеху з урахуванням вищенаведених вимог, але

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*

й набути навичок висококваліфікованих фахівців, здатних розробляти оригінальні за дизайнерським задумом та виконанням наукові проекти, творчо вирішувати різноманітні композиційні і технічні завдання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Даниленко В. Я. *Дизайн України у світовому контексті художньо-проектної культури ХХ століття (національний та глобалізаційний аспекти) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. мистецтвознавства : спец. 05.01.03 – технічна естетика / В. Я. Даниленко. – Львів: Львівська національна академія мистецтв, 2006. – 35 с.*
2. Калязін Ю. В. *Проектування деревообробних підприємств : методичні рекомендації до виконання індивідуально-дослідного завдання / Ю. В. Калязін. – Полтава: Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, 2014. – 16 с.*
3. Кондель В. М. *Проектування деревообробних підприємств : програма навчальної дисципліни підготовки здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» / В.М. Кондель. – Полтава: Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, 2017. – 12 с.*
4. Кондель Володимир. *Особливості викладання дисципліни «Проектування деревообробних підприємств» з використанням сучасних інформаційних технологій / Володимир Кондель // Дизайн-освіта майбутніх фахівців : матеріали II Всеукраїнської науково-практичної заочної конференції, 21-22 березня 2017 р. – Полтава: Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка. – С. 157– 163.*
5. Прусак В. Ф. *Організаційно-педагогічні засади підготовки майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / В. Ф. Прусак. – Вінниця: Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 2006. – 23 с.*
6. Фурса О. О. *Тенденції розвитку дизайн-освіти в Україні (друга половина ХХ – початок ХХІ століття) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук : спец. 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки / О. О. Фурса. – Житомир: Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2014. – 43 с.*
7. Фурса Оксана. *Розвиток дизайн-освіти в Україні і зарубіжжі: історико-порівняльний аспект / Оксана Фурса. – Порівняльна професійна педагогіка. – 2011. – № 2. – С. 112 – 124.*

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*